

O'zbekistonning etnografik xilma-xilligi madaniy birlik asosi sifatida

Karimov Nodirbek

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

Ijtimoiy fanlar kafedrasi o'qituvchisi

Annotatsiya: *Maqola O'zbekistonning etnografik xilma-xilligi va uning mamlakat madaniy o'ziga xosligini shakllantirishdagi roliga bag'ishlangan. Turli etnik guruhlar, an'analar, marosimlar va hunarmandchilikning ko'p asrlik birgalikdagi hayoti o'ziga xos madaniy makonni yaratganligi tahlil qilinadi. O'zbekistonning etnografik boyligi bo'linish manbai emas, aksincha, muloqot, bag'rikenglik va milliy birlik uchun platforma vazifasini o'taydi, degan xulosaga kelinadi.*

Kalit so'zlar: *etnografiya, O'zbekiston, an'analar, madaniyat, o'ziga xoslik, urf-odatlar, xilma-xillik, xalq san'ati.*

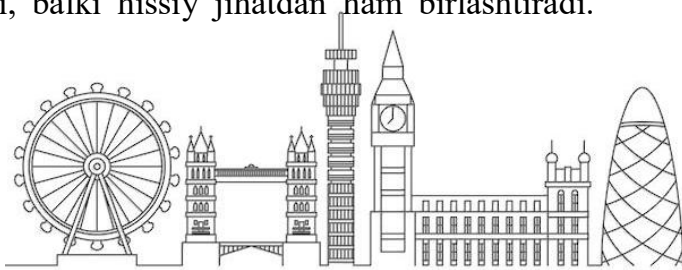
O'zbekiston Markaziy Osiyodagi asrlar davomida turli etnik va madaniy guruhlar vakillari tinch-totuv yashab kelgan kam sonli davlatlardan biridir. O'zbeklar, tojiklar, qozoqlar, qoraqalpoqlar, ruslar, koreyslar, yahudiylar va boshqa xalqlar an'analar, urf-odatlar va turmush tarzining o'ziga xos mozaikasini shakllantirgan. Bu xilma-xillik shunchaki fakt emas, balki mamlakat etnografik portretining muhim qismidir.

O'zbekistonning har bir mintaqasi kiyim-kechak, oshpazlik, musiqa va hatto shevasida o'ziga xos xususiyatlarga ega. Misol uchun, Andijon kashtachilik uslubi Buxoronikidan farq qiladi, xuddi shuningdek Samarqand viloyatidagi nikoh marosimlari Xorazm an'alaridan farqlanadi. Shu bilan birga, bu tafovutlarning barchasida turli hududlarni yagona milliy makon sifatida birlashtiruvchi umumiy madaniy mezon seziladi (Finke, 2014).

Xalq hunarmandchiligi etnografik xususiyatlarning eng muhim tashuvchilaridan biridir. Rishtondagi kulolchilik san'ati, Qashqadaryo viloyatidagi gilamdo'zlik, Buxorodagi metall o'ymakorligi va Toshkentdagi yog'och o'ymakorligi - bularning barchasi shunchaki bezak emas, balki xalq madaniyatining jonli qismidir. Hunarmandlar o'z bilimlarini avloddan avlodga yetkazib, har bir mintaqaning tarixiy xotirasini va o'ziga xosligini saqlab qoladilar (Karmisheva, 1976).

Jamoalar hayotida urf-odatlar va bayramlar muhim ahamiyat kasb etadi. Navro'z, nikoh va dafn marosimlari, hosil bayramlari - bularning barchasi an'anaviy madaniyatning boyligi va barqarorligini namoyon etadi. Bu tadbirlarda jamoaviy o'zlik, kattalarni e'zozlash, tabiat va hayot aylanishi bilan aloqadorlik aks etadi. Bu esa globallashtirish va shaharlashtirish sharoitida ayniqsa muhim hisoblanadi (Abdurahmonov, 2015).

Ko'plab marosimlar musiqa, raqs, she'riyat va milliy taomlar bilan birga o'tkaziladi. Bu ularni nafaqat ma'naviy jihatdan boyitadi, balki hissiy jihatdan ham birlashtiradi.

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

Misol uchun, o'zbek to'ylarida ayollar qo'shiqlari, "lazgi" raqsi va qadimiy retseptlar asosida tayyorlanadigan maxsus taomlar muhim ahamiyat kasb etadi. Bunday unsurlar avloddan-avlodga o'tib, mustahkam madaniy poydevorni shakllantiradi va yoshlarni an'analarni davom ettirishga undaydi.

Etnografik urf-odatlarini asrab-avaylashda oila va jamoaning o'zni alohida e'tiborga loyiqdir. Jadal texnologik taraqqiyot sharoitida aynan oilaviy an'alar doirasida xulq-atvor me'yorlari, marosimlar va til saqlanib qolmoqda. Qishloq joylardagi jamoaviy turmush tarzi hanuzgacha madaniy vorisiylikni qo'llab-quvvatlashga xizmat qilmoqda (Raximova, 2019). Bayramlarda birgalikda ishtirok etish esa avlodlar o'rtasidagi aloqalarni mustahkamlaydi va o'z xalqiga mansublik tuyg'usini kuchaytiradi.

Og'zaki xalq ijodi etnografik merosning yana bir unsuri sanaladi. Dostonlar, maqollar, afsonalar va xalq qo'shiqlari og'zaki tarzda avloddan-avlodga o'tib, nafaqat badiiy qimmatga, balki axloqiy, tarixiy va falsafiy qarashlarni ham o'z ichiga oladi. "Alpomish" yoki "Go'ro'g'li" kabi asarlar xalqlarni birlashtiradi va umumiy xotirani shakllantirishga xizmat qiladi (Hodjaev, 2003).

Sovet davri O'zbekistonning etnografik manzarasiga ikki tomonlama ta'sir ko'rsatdi: bir tomondan, madaniyatning bir xillashuvi sodir bo'ldi, boshqa tomondan esa turli an'alar unsurlarini o'z ichiga olgan yangi madaniy namuna shakllandi. Ko'p millatli bayramlar, xalqaro jamoalar va madaniyat uylari turli etnoslarning tajriba almashishi va yaqinlashishi uchun maydon bo'lib xizmat qildi.

Bugungi kunda O'zbekistonda etnografik tadqiqotlarga, urf-odatlarini tiklashga, an'anaviy kiyim-kechak va marosimlarni qayta jonlantirishga qiziqish faol rivojlanmoqda. Xalq madaniyati bilan bog'liq turizm iqtisodiyotning muhim yo'nalishiga aylanib, an'analarni ommalashtirish va saqlash vositasi sifatida ham xizmat qilmoqda. Yoshlar esa etnik o'ziga xoslikning zamonaviy shakllarini yaratishda o'z ildizlariga tobora ko'proq murojaat qilmoqdalar.

Shunday qilib, O'zbekistonning etnografik rang-barangligi nafaqat ilmiy qiziqish predmeti, balki milliy birlikning jonli poydevoridir. Turli xil madaniyatlar, tillar va an'alar xalqni bo'lib tashlamasdan, aksincha, ularni birlashtiradi, hamda mamlakat bugungi kuni va kelajagi barpo etiladigan mustahkam madaniy zamin yaratadi.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. Abdurahmonov, A. (2015). O'zbek xalq marosimlari va ularning yoshlar tarbiyasidagi ahamiyati. Madaniyat va ma'rifat, No2, 22-26-b.
2. Турдалиева, Д. С. (2021). Применение языковых возможностей. Бюллетень науки и практики, 7(4), 508-511.
3. Abdurakhimov, B. A., Khaitov, J. B., Safarov, K. K., Khakberdiev, K. R., Buriboev, E. M., & Ortiqov, B. B. (2022). Integral assessment of risk factors affecting

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC
SOLUTIONS

the health of employees of a copper production mining. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 2(12), 1442-1449.

4. Jamolova, M. (2022). Characteristics of Mythological Worlds and their Impact on Human Consciousness. Zien Journal of Social Sciences and Humanities, 7.

5. Bisht, Y. S., Alzubaidi, L. H., Gulbakhor, U., Yuvaraj, S., Saravanan, T., Kumar, R. S., & Dari, S. S. (2024). Legal Framework for Energy Transition: Balancing Innovation and Regulation. In E3S Web of Conferences (Vol. 540, p. 13015). EDP Sciences.

6. Pulatova, M. (2024, December). THE REPRESENTATION OF THE IMAGE OF AMIR TEMUR IN "SAKHIBKIRAN" BY ABDULLA ORIPOV. In INTERNATIONAL CONFERENCE ON MODERN DEVELOPMENT OF PEDAGOGY AND LINGUISTICS (Vol. 1, No. 11, pp. 20-24).

7. Nodirovna, N. N., & Temirovna, P. M. (2022). Principles of designing lesson plans for teaching ESL or EFL. Eurasian Journal of Learning and Academic Teaching, 5, 10-12.

8. Yusuphodjaeva, S. T., & Gafurova, S. S. (2023). Methods Of Cognitive-Behavioral Psychotherapy In The Treatment Of Rheumatoid Arthritis. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 3(1-2), 701-706.

9. Гафурова, С. Ш., & Юсупхаджаева, С. Т. (2022). Тревожные-фобические расстройства при синдроме раздраженного кишечника и эффективность психотерапии и психофармакотерапии. In Innovative research in science International scientific-online conference.

10. Mamatkulov, B., Nematov, A., Berdimuratov, D., & Tolipova, G. (2023). HEPATITIS A EPIDEMIOLOGY, HIGH-RISK GROUPS AND PREVENTIVE MEASURES (LITERATURE REVIEW). Science and innovation, 2(D5), 100-105.

11. Ахмедова, Н. Р., & Собирова, Б. О. (2021). Клинические Особенности Течения Дилатационной Кардиомиопатии У Детей. EDITOR COORDINATOR, 473.

12. Tashpulatova, M. M., Nabiyeva, D. A., & Djurayeva, E. R. (2021). NA Akhmedova Diagnostic Significance of 14-3-3 η (Eta) Protein and MRI of Joints in Early Stage of Rheumatoid Arthritis. American Journal of Medicine and Medical Sciences, 11(3), 165-169.

13. Murodova, F., & Ixroldinova, M. (2025). INTEGRATION OF TEACHING LANGUAGE SKILLS WITH INFORMATION TECHNOLOGY. TRANSFORMING EDUCATION THROUGH SCIENTIFIC DISCOVERY, 1(1), 112-116.

14. Sadikov, E. T. (2021). SPECIFIC PECULIARITIES OF TEACHING AND EVALUATING PRAGMATIC SPEECH ACTS THROUGH THE LISTENING SKILLS. EPRA International Journal of Research & Development (IJRD), 6(12), 1-1.

15. Tursunovich, S. E. (2021). Teaching speech acts of compliments: What is what?.

16. Saydakbarova, M. (2024). Fiskal siyosatning barqaror iqtisodiy o 'sishga ta'siri. YASHIL IQTISODIYOT VA TARAQQIYOT, 2(12).

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

17.Saidakbarova, M. A. (2025). FISCAL POLICY IS A FACTOR IN STIMULATING ECONOMIC GROWTH AND ENSURING STABILITY. Modern Scientific Research International Scientific Journal, 3(3), 64-71.

18.Karmisheva, B. X. (1976). O'rta Osiyo xalqlarining etnik tarkibi va joylashuvi. - M.: Nauka.

19.Raximova, Z. B. (2019). O'zbekistonda an'anaviy madaniyatni saqlab qolishda oilaning o'rni. Etnografiya i sovremennost, No3, s. 47-51.

20.Finke, P. (2014). O'zbek o'ziga xosligidagi farqlar: identifikatsiya jarayonlarida strategik tanlovlar, kognitiv sxemalar va siyosiy cheklovlar. Berghahn Books (1-iyun 2017-yil).

21.Xodjaev, A. (2003). Traditsionnaya kultura v Uzbekistane: formy i funktsii. - Toshkent: Sharq.

